

Politika Dergisi - Murat Çıdamlı Mülakatı

İçeriği Yazan: [Fikretcan UYAR](#) [1] Zaman: Paz, 06/04/2014 - 19:45

PD Raporaj Ekibi: [Fikretcan UYAR](#) [1]

**murat çıdamlı ile
bir söyleşi**

tüsak nedir, ne değildir?

TÜSAK yasa tasarısı ile 70 yıllık sanat kurumları kapatılacak. Bu konu ile ilgili Kültür Sanat ve Turizm Emekçileri Sendikası Ankara Bölge Şube Yönetim Kurulu Üyesi ve TÖMEB Yönetim Kurulu Üyesi değerli sanatçı Murat Çıdamlı ile bir röportaj gerçekleştirdik. Sorularımıza içten ve şu anki durumu açıklayan yanıtlar aldık. Kendisine çok teşekkür ediyoruz.

Fikretcan UYAR: Türkiye'de sanata ve sanatçılara karşı baskıların en yoğun olduğu dönemlerden birini yaşıyoruz. Önce İrfan Şahinbaş'taki ağaç katliamı ardından TÜSAK yasa tasarısı. Öncelikle TÜSAK hakkında biraz bilgi verir misiniz? Süreç nasıl gelişti?

Murat ÇİDAMLİ: Türkiye'de sanata ve sanatçıya baskı yeni bir şey değil. 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinin baskıları düşünüldüğünde, yani aydınlara dönük sistematik işkence, hapis ve sansür 30 yıldır gündemde bu ülkede. Ancak bu dönem biraz daha farklı. Önce şunu hatırlamakta fayda var. 1990'larda Doğu Bloku'nun yıkılmasından sonra Batı, "Sosyal Devlet" formülasyonundan uzaklaştı. Bu etki yani devletin küçülmesi eğitim, sağlık, sanat gibi alanların liberalleşmesi bizim gibi ülkelerde vahşi özelleştirme süreçleri demek oldu. 1950'li yıllarda kurumlaşan sanat kurumları yeni düzene ayak uydurmak için 1990'ların başında çeşitli girişimlerde bulundular. O zamanki hükümetler ve kurum içi gelenekçi eğilimler bu yeniden yapılanma sürecinin önünü kapattı. Özerk ve özgür bir yönetim bu yıllarda mümkün olamadı. DSP koalisyonlu yıllar sanat kurumlarımıza doğrudan müdahalenin meşrulaştığı yıllar oldu. Açıkçası bu yıllarda kurumlara giren elemanların kalitesinde bir düşüş yaşandı. Torpil ve adam kayırmacılık yapıldı. Hem sanatçı kesiminde hem de teknik ve memur kadrosunda.

2000'li yıllar Türkiye'de ulus devlet yapısının ve laik geleneğin gevşetilmeye çalışıldığı yıllardır. Kuruluş amaçlarından biri "Türk dilini yerleştirmek ve şive birliğini meydana getirmek" olan Devlet Tiyatroları bu yıllardan itibaren topun ağzına getirilmiştir. Yönetim mekanizması defalarca kanun dışı bir şekilde değiştirilmeye çalışılmıştır. Sansür ve daha kötüsü oto-sansür sanatın dilini bağlamıştır.

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

2011 yılı bir dönüm noktasıdır. Başbakanın kızı tiyatrodaki sakız çiğnemiş, bir oyuncu tarafından ikaz edilince de olay siyasi kriz düzeyine çıkmıştır. Başbakan işini gücünü bırakıp sanatçıları elitist, jakoben, alkolik, tembel, dinsiz, kafir, halk düşmanı vs. vs. olarak nitelermeye başlamış, Melih Gökçek'in açtığı yolda sanatın adeta "içine tükürerek", "ucube" telakki ettiği sanata savaş açmıştır.

Mürteci olduğu gerekçesiyle askeriyeden atılan yazar İskender Pala'nın "Muhafazakar Sanat Manifestosu" ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Mustafa İsen'in beyanları bu savaşın köşe taşlarıdır. O dönemki Kültür Bakanı Ertuğrul Günay'ın dengeleme çabalarına rağmen bu süreç sanatçıların çalışma barışının ve insan haklarının yavaş yavaş yitimini beraberinde getirmiştir. Bir kitle düşünün topu topu 700 kişi bütün Türkiye'ye yayılmış ve çoğu sanat aşkıyla yıllarını bu mesleğe vermiş, sürekli siyasi bir aşağılama ve iş yitimi tehdidi ile karşı karşıya. Sürekli "bankamatik sanatçısı" olarak nitelenen bu kitle içinde sürekli çalışmayan- çalışamayan oranı % 3 tür. Sürekli tekrarlanan bu karalama sanatçıları açısından insan hakları ihlali değildir de nedir?

2013 yılı TÜSAK'ın uzaktan adını duymaya başladığımız yıl oldu. Erkan Mumcu döneminden beri müsteşar yardımcılığı yapan Nihat Gül bu yasa taslağı tasarısını oluşturmaya başladı. Haziran'da araya Gezi Parkı eylemleri girdi. Bu tarihte DT Genel Müdür'ü Lemi Bilgin sessiz sedasız ve usulsüz bir yoldan görevinden alındı. 2013-2014 sezonu açılırken tiyatroların sivil toplum örgütleri bakanlığa, DT yönetimine defalarca böyle bir taslak var mıdır diye defalarca sordu. Her defasında böyle bir taslak yoktur cevabını aldık. Bize yalan söylediler.

Daha sonra Aralık ayında özel tiyatrolara yardım konusu gündeme geldi. Muhalif olduğu düşünülen gruplara, ki bunlar içinde pek çok köklü özel tiyatro var, yardım verilmedi. Bu yardım işinde de pek çok usulsüzlük saptandı. Örneğin iktidar yanlısı bir tiyatroların dört ayrı şirket üstünden ayrı ayrı yardım alması gibi. Bu da gösterdi ki sorun sadece devlete bağlı sanat kurumları ile ilgili bir süreç yaşamıyoruz. Yandaş olmayan her kesim hükümet tarafından tartaklandı. İş dizi ve televizyon sektörüne, film ve sergi desteklerine dek uzanıyor. Sanat eğitimi veren kurumlar da kısaç altında. Yani "Yeni Türkiye" formülü içinde muhalefetin olmadığı, sanatın sadece İslami gelenekle örtüştüğü karanlık ve diktatörce bir tablodan başka bir şey değil.

Daha sonra İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde İngiliz Sanat Konseyi Modeli başlıklı bir konferans yapıldı. Burada Nihat Gül böyle bir taslağın olduğunu ilk defa kabul etti ve bir çalıştay yapılacağını ilan etti. Şubat ayında bir toplantı yaptılar. Ancak sivil toplum örgütlerine 5 gün önce metin ulaştırıldı. İnceleyip tartışacak bir süre bile vermediler. Daha sonra gördük ki toplantıya davetli konuyla alakasız dernekler ve kişiler de var. Kırk kadar sivil toplum örgütü toplantının usulsüz olduğu gerekçesiyle ve kurumların kapatılacağı ifadesi değiştirilmediği sürece görüşmeleri terk etme kararı aldı.

TÜSAK, Türkiye Sanat Kurumu'nun kısa adı. Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı korolar ve topluluklar ilga ediliyor. Yani kapatılıyor. Bu aslında eski TCK'ya göre idamla yargılanması gereken bir suç. Yani devletin bir kısmını yok etmeye teşebbüs. Bu yapı hükümete bağlı, atanmış 11 kişilik bir konsey tarafından yönetilecek. Sanatçılar ekonomik ve memurluk hakları törpülenerek bu konseyin atadığı kurullar tarafından yeniden konumlandırılacak. Yani bizim sanatsal olarak figürasyonda görevlendirirken düşünceğimiz birileri bizim hakkımızda karar verecek. Norm kadrolar eritilerek bu kurumlar on-on beş yıl içinde tamamen yok edilecek. Bu arada devletin iki bin liraya ürettiği dekor iki yüz bin liraya taşeron şirketlere yaptırılacak. AKP'nin 2023 hedefinin ne olduğu çoktan belli, liberal ekonomi ile çevrili din devleti. Bunun içinde nasıl bir sanata izin verilir bilemem.

F.U.: TÜSAK'a karşı nasıl bir savunma mekanizması geliştirdiniz?

M.Ç.: Önce sanatçılarımıza ne olduğunu anlatmaya çalıştık, hala da çalışıyoruz. Sanatçılar doğaları gereği politikadan uzak insanlar. İktidarın ne kadar körleştüğünün farkında bile değiller. Sesimiz çıkmazsa bize bir şey olmayacak zannediyorlar. Seyircinin çoğunun ise bu olaylardan haberi bile yok. Geliyorlar ve sorunsuz bir şekilde oyunlarını izliyorlar.

Türkiye çapında bir imza kampanyası başlattık. Bu seyirciye durumu anlatmak için çok etkili bir araç oldu. Sosyal medya imkanlarını sonuna kadar kullanmaya çalışıyoruz. Bütün sanat örgütleri yavaş yavaş ortak bir mücadele alanında birleşmeye başladı. Barolar Birliği ile bu hukuk dışı uygulama karşısında bir güç birliği deklarasyonu imzaladık. Ancak ulusal basın büyük bölümü sorunu görmezden geliyor. Birileri sıkı sıkı direktif vermiş olmalı. Bu yıl 27 Mart Dünya Tiyatro Günü bu ülkede büyük oranda kutlanmadı ve protesto edildi. Bu bile görmezden gelindi. Şimdi sivil toplum örgütlerini ve partileri bu sorun karşısında tavır almaya çağırarak bir komisyon hazırlığı içindeyiz. Asıl temel sorun şu, bizler hükümetlerin değil devletin sanat kurumlarıyız. Kendi kanunlarımız ve uluslararası sözleşmelerle korunuyoruz. Bu TUSAK ve benzeri yasalar bizi doğrudan hükümetlere bağlama ve kurum yapımlarını taşeron şirketlere açma amacı taşımaktadır. Anayasanın 64. ve 27. Maddelerine aykırıdır. Sanat tüketicilerinin ve özellikle çocukların kaliteli yapımlara, ucuz ve doğrudan ulaşım hakkı gaspedilmektedir. Kamuoyunun gücü ve hukuki haklılığımız temel gücümüzdür.

F.U.: Sizce neden sanatın üzerindeki baskı bu kadar çok? Devletlerin istemediği şeyleri gösterdiği için mi acaba?

M.Ç.: Sanat düşündürür. Sanat ötekini anlamanın temel aracıdır. Toplumu kamplaştırmaya, bölmeye çalışan bir iktidar elbette sanatı düşman olarak ilan edecektir. İnsanlar barışa ve anlayışa değil kamplaşmaya ve düşman edilmeye uğraşılıyor. 15 yaşında 16 kiloya düşerek ölen Berkin Elvan terörist ilan edilip annesi başbakan tarafından kitlelere yuhalatılıyor. 3,5 yaşında kaybolan Pamir bebek; ailesinin Alevi, ateist, Kemalist olması gerekçesi ile AKP'li kesim tarafından "Oh köpeklere yem olmuştur" diyerek alay konusu edilebiliyor. Suriye olma yolunda hızla sürükleniyoruz. Toplumun içinde uzun zamandır biriken gerilim, fay hatları gıdıklanarak sosyal bir depreme dönüştürülmeye çalışılıyor. İşte sanat; bütün bu cahilliklere, hainliklere ve körleşmeye kocaman bir HAYIR! demektir.

Bu gün Türkiye'de profesyonel sanatla ilgili sürekli çalışan, yaklaşık on bin kişilik bir insan grubu var. Bu bütün sanat dallarını kapsıyor. Amatörleri de eklersek elli bin diyelim. 77 milyonluk bir ülke için çok çok az bir rakam bu. Londra'da sadece 25 bin oyuncu var. Devlet Tiyatroları 700 kişilik sanatçı kadrosu ve totalde 2000 çalışanı ile iki milyon kişiye ulaşıyor 81 ilde. Bu sayı elbette yetersiz. Biz her ilde bir devlet tiyatrosu olmasını, özel tiyatroların sayısının artmasını, her büyükşehirde mutlaka opera ve orkestraların kurulmasını, sanat eğitimi veren kurumlarının yeniden yapılandırılmasını istiyoruz. Çocuklar ve gençler için sanat eğitimi ve malzemeleri ücretsiz hale getirilmelidir. Oysa ki kütüphaneler, müzeler bile kapatılıyor. Doğal ve tarihi SİT alanları sermayenin vahşi yağmasına açılıyor. Ülke zevksiz, tarihsiz, kültürsüz ve sanatsız bırakılmak isteniyor. Bunun amacı da şu; "Yeni Türkiye'nin" yeni nesli ötekilere karşı "barbar" haline getirilmek isteniyor.

F.U.: Bu tür olaylar sanatçıları nasıl etkiliyor?

M.Ç.: Sanatçılar sürekli aşağılanma, hedef haline getirilme ve ötekileştirilmenin sonucu olarak depresyonda. İnsan hakları ihlal edilmiş, tepkisizleştirilmiş, tek tipleştirilmiş durumdadır. İktidara karşı gelmeleri halinde cezalandırılacaklarından korkuyorlar. Ancak ne tesadüftür ki bu kuruma en çok emeği geçen, en çok çalışan ve üretenler en çok direnenler oldu bu süreçte. Şu önemli bir ayrıntı bizler tıpkı bu ülkenin askeri, savcısı, cumhurbaşkanı gibi bu devletin koruyucularıyız. Hatta onlar görevlerini yapmaktan imtina ettikleri takdirde bile biz varız. Yasaları istedikleri gibi kevgire çevirsinler. Bizler Cumhuriyet Devrimleri'nin yılmaz bekçileriyiz. Kanımızın son damlasına kadar.

F.U.: İnsanlara bir çağrınız olacak mı?

M.Ç.: Gidin bir oyun izleyin. Bir konsere ya da baleye gidin. Bir kitap okuyun. Bir çocuğun eğitimine ufak bir katkıda bulunun. Sevgilerinize bir çiçek alın. Duvarınıza bir resim asın. Yürüyüp geçtiğiniz sokakta daha önce kimlerin yaşadığını merak edin. Sokağa çıkın. İnsanlara gülümseyin. Yaşamı sanatlı hale getirin. Bildiğiniz ve inandığınız her şeye şüphe ile bakın ve yeniden diğerleri açısından

gözden geçirin. Sanatsız bir ülkenin yarını olmayacağı gerçeğinin sorumluluğu ile karanlığa, karanlığın yalanlarına ve korkuya teslim olmayın.

Fikretcan UYAR

iletisim@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Güncel](#) [2]
- [Kültür/Sanat](#) [3]

Kaynak URL (17/05/2024 - 15:12 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/roportaj/politika-dergisi-murat-cidamli-mulakati>

Bağlantılar:

[1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/fikretcan-uyar>

[2] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>

[3] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/kultursanat>